

Veckans växt v. 51 2010

Italienskt rör (*Arundo donax*)

En av trädgårdens allra högsta perenner är ett gräs kallat italienskt rör (*Arundo donax*). Den tyske plantskolemannen Karl Foerster (1874 – 1970) skrev i en ofta citerad mening att "Gräsen är rabattens balettdansörer". Det skulle nog dunsas ganska rejält när det italienska röret tog mark efter piruetterna, stort och imponerande som det är. Men musikaliskt skulle det säkert vara - bladen svävar och rasslar vid minsta lilla vindpust och av italienskt rör görs både flöjter och rörblad till oboer, klarinetter och saxofoner.

Italienskt rör växer vilt i ett område som sträcker sig från Medelhavsområdet till Kaukasus och då kan det bli upp mot sex meter högt. Stråna är ihåliga med en diameter på 2-3 cm och av dem gjordes tidigare promenadkäppar; det förklarar att arten kallats för käpprör i Sverige. Stråna användes också för att göra till exempel spaljéer och växtstöd. I Sverige sticker de första stråna vanligtvis upp först i maj-juni och en normal sommar hinner arten inte blomma här.

Under andra halvan av 1800-talet uppstod en vurm för exotiska bladväxter i Europa och Amerika. Italienskt rör, ofta de brokbladiga sorterna, var en perenn som gärna planterades i trädgårdarna. År 1867 besökte engelsmannen William Robinson den franska Parc Monceau i Paris och beskrev hänfört hur brokbladigt italienskt rör stod planterat mitt i mattor av blå rabattlobelia. I andra planteringar i parken stod fönsterfikus planterad i en bädd av luktreseda och kaladium sträckte sig ur mattor av petunior.

Italienskt rör odlades inte bara på kontinenten utan även i Sverige och här har det haft många olika namn genom året. Det har till exempel kallats donax-rör, italiensk vass, spanskt rör, medelhavsvass och pålrör. Från åtminstone 1863 har arten funnits att köpa i svenska plantskolor. Det året annonserade Göteborgs trädgårdsförenings plantskola att de sålde gräset, då med det svenska namnet römiskt rör. Plantskolan sålde inte bara den

rena arten utan även en brokbladig "Arundo Donax fol. var."

I den svenska *Handledning i trädgårdsskötsel* från 1869 står att läsa att "Bladväxterna intaga i moderna anläggningar ett framstående rum" och italienskt rör rekommenderades som "utmärkta såväl fristående [i gräsplaner], som vid vattenbassiner." Gräset användes också i så kallade makartbuketter - buketter gjorda av torkade och färgade blommor, gräs, tistlar och palmlblad. Buketterna stod ofta under glaskupa och användes som rumsdekorationer i slutet av 1800-talet.

Italienskt rör fortsatte att odlas i trädgårdarna även efter att vurmen för bladväxter klingat av och i boken *Perenna växter* från 1937 finns arten med i uppräknningen över prydnadsgräs som passar bra i perennrabatter eller som solitärväxter i gräsmattan. Gräset finns fortfarande att köpa, både den rena arten, den gulstrimmiga sorten 'Aureovarigata' och den vitrandiga 'Variegata'. Och visst ger den en exotisk känsla åt minsta lilla trädgård? Och med blå lobelia planterad under kan man få en fläkt av 1860-tal!

Text och bild: Linnea Oskarsson, Perennuppropet